

NATURVETENSKAPLIGA FAKULTETEN

Göteborgs universitet
Ullika Lundgren
Miljösamordnare
0766-229870
ullika.lundgren@science.gu.se

2023-02-01 Dnr GU 2022/3159

Dnr M2022/01113
m.remissvar@regeringskansliet.se
m.nm@regeringskansliet.se

Remissyttrande avseende

förslag till revidering av ramdirektivet för vatten (WFD) 2000/60/EC,
prioämnesdirektivet (EQSD) 2008/105/EC och grundvattendirektivet (GWD)
2006/118/EC

Göteborgs universitet har beaktat underlaget och inkommer med följande synpunkter genom Thomas Backhaus, professor vid institutionen för biologi och miljövetenskap samt föreståndare för Centrum för framtidens kemiska riskanalyser och styrning (FRAM).

Allmänna kommentarer

Kommissionens förslag avseende (WFD/EQSD/GWD) implementerar viktiga nya element och verktyg som har utvecklats under de senaste åren. Denna anpassning av det rättsliga ramverket till tekniska och vetenskapliga framsteg är mycket välkommen.

Inget bakgrundsdokument tillhandahålls som beskriver den logiska grunden bakom förslaget och inte heller några tekniska detaljer.

Prioriterade ämnen och prioriterade farliga ämnen inom ramen för ramdirektivet för vatten (WFD)

Definitionen av prioriterade farliga ämnen omfattar fortfarande inte hormonstörande ämnen, eller föreningar som identifieras som PMT/vPvM-ämnen (långlivade, rörliga och giftiga/mycket långlivade, mycket rörliga).

Vissa av de prioriterade ämnena flaggas som "uPBT"-ämnen (allmänt förekommande ämnen, långlivade, bioackumulerande och toxiska). Ingen definition av termen tillhandahålls, och inte heller flaggas för några rättsliga konsekvenser som skulle bli följden av denna definition.

Prioriterade ämnen och prioriterade farliga ämnen inom ramen för GWD

Ett generiskt tröskelvärde (kvalitetsstandard, QS) på 0,1 µg/l för ett enskilt bekämpningsmedel föreslås för prioriterade ämnen enligt GWD-direktivet. Med tanke på att toxicitet och ekotoxicitet hos bekämpningsmedel skiljer sig åt i storleksordningar, är sådana godtyckliga värden knappast meningsfulla. För mycket giftiga bekämpningsmedel är värdet underbeskyddande. För bekämpningsmedel med låg toxicitet kan värdet leda till onödiga regleringsåtgärder / felaktig klassificering av en grundvattenförekomst.

Icke-relevanta bekämpningsmedelsmetaboliter (nrMs) bedöms också med hjälp av en generisk QS på 0,1 1 2,5 eller 5 µg/l, för datafattiga, mellanliggande väl undersökta och datarika nrMs. Det är oklart varför miljökvalitetsnormerna för datarika nrM inte härleds från tillgängliga empiriska data, precis som för alla andra ämnen.

Dessutom: ju mer data som finns tillgängliga, desto högre är den generiska QS. Det är obegripligt. Varför ska QS för en datarik nrM som har visat sig ha hög toxicitet eller ekotoxicitet vara högre än för mindre kända nrM?

Bedömning av blandningar

I kommissionens förslag anges som ett av dess mål att "förbättra övervakningen av kemiska blandningar för att bättre bedöma kombinationseffekter och ta hänsyn till säsongsvariationer i föroreningskoncentrationer", vilket är i linje med tidigare rekommendationer. Det sätt på vilket blandningsbedömningen genomförs är dock inkonsekvent och ligger allvarligt efter den vetenskapliga tekniken.

För PAH- och PFOS-kemikalier baseras summa-EQS på relativa potensfaktorer (RPF). Detta tillvägagångssätt implementerar den senaste tekniken (dvs modellen för "koncentrationstillägg").

Det är därför inte alls förstaeligt varför ett liknande tillvägagångssätt inte har tillämpats även på de östrogena föreningar som förtecknas som prioriterade ämnen (17β-östradiol, östron, etinylestradiol, bisfenol A, nonylfenol, oktylfenol) och de fotosynteshämmande herbiciderna (atrazin, diuron, isoproturon, cybutryne, terbutryn), för att också fastställa en lämplig RPF-baserad summa-EQS för dessa kemikalier.

I själva verket bör en RPF-baserad metod tillämpas på hela förteckningen över prioriterade ämnen för att fastställa en miljökvalitetsnorm för hela blandningen av prioriterade ämnen.

I detta sammanhang är det meningslöst att fastställa generiska summerings- och miljökvalitetsnormer baserade på de totala koncentrationerna av bekämpningsmedel (0,5 µg/l, för ytvatten och för grundvatten).

Detsamma gäller för den generiska mängden EQS för läkemedel (0,25 µg/l) och icke-relevanta bekämpningsmedelsmetaboliter (0,5-12,5 µg/l, beroende på tillgängliga uppgifter) inom ramen för GWD.

Effektbaserade metoder (EBM)

I kommissionens förslag föreslås för första gången att man ska tillåta möjligheten att uttrycka miljökvalitetsnormer, inte i koncentrationsvärden (µg/l), utan genom att använda

effektbaserade metoder. Detta svarar upp mot på tidigare rekommendationer från myndigheter och forskare och är mycket välkommet.

I kommissionens förslag föreslås dock att man undersöker detta alternativ genom att uppmana medlemsstaterna att genomföra EBM i hela Europa. Med tanke på de tekniska utmaningarna skulle det vara mer produktivt att begränsa en sådan övning till utvalda vattenförekomster. Det vill säga, det är lämpligt att samla erfarenhet först, innan man rullar ut EBM för östrogener över hela Europa. I synnerhet eftersom en EU-omfattande testning av EBM kräver en EU-omfattande kemisk övervakning av östrogener som går långt utöver de krav som annars föreskrivs i vattendirektivet. Därför är det tillvägagångssätt som föreslås resurskrävande, och nyttan av de registrerade uppgifterna kan ifrågasättas.

Föroreningar som är specifika för avrinningsområden

Prioriterade ämnen som inte förekommer i hela EU men som är begränsade till vissa vattenförekomster kallas för avrinningsområdesspecifika föroreningar (RBSP). Utvärderingen av avrinningsplaner för avrinningsdistrikt har hittills varit en del av bedömningen av en vattenförekomsts ekologiska status. I kommissionens förslag föreslås nu att avrinningsområden för avrinningsdistrikt ska ingå i bedömningen av kemisk status – tillsammans med de EU-omfattande prioriterade ämnena. Detta tillvägagångssätt är logiskt sett mycket mer konsekvent och stöds därför fullt ut.

Ett ämne en bedömning

Syftet är att ”i förekommande fall harmonisera hur föroreningar i yt- och grundvatten hanteras i hela EU.”

Inga närmare uppgifter lämnas utöver det allmänna påståendet "I strategin fastställs också målet att gå mot en strategi med ett ämne och en bedömning genom att förbättra effektiviteten, ändamålsenligheten, samstämmigheten och öppenheten i säkerhetsbedömningarna av kemikalier i all relevant lagstiftning.”

Hur är den faktiska kopplingen mellan ämnesutvärderingarna enligt direktivet om miljökvalitetsnormer å ena sidan och utvärderingarna inom Reach och CLP, förordningen om växtskyddsmedel och förordningen om biocidprodukter å andra sidan? Hur säkerställs det egentligen att alla dessa utvärderingar är harmoniserade och konsekventa? Hur minimeras dubbelarbete?

Beredning av remissen

Ärendet är berett av Naturvetenskapliga fakulteten. Forskare vid Naturvetenskapliga fakulteten, Sahlgrenska Akademien samt Centrum för framtidens kemiska riskanalyser och styrning (FRAM) har getts möjligheter att inkomma med synpunkter.